

Hainburg várának kapuja

Csorba Csaba

Szomszédolás Hainburgban és környékén

Van úgy, hogy karnyújtásnyira magunktól találjuk a legérdekesebb látnivalókat, műemlékeket. Az utazás lerövidítésével jelentős költséget, időt takaríthatunk meg. Most is egy ilyen közeli úti célhoz kalauzoljuk el olvasóinkat a szomszédos Ausztriában.

Aki Sopronban, Győrben illetve környékükön megfordul, s nem akar egészen Bécsig utazni, a határhoz közel is találhat érdekes látnivalókat. A

Pozsonyba látogatók pedig, ha kigyönyörködték magukat a városban és a várban, és kirándultak Dévény várának romjaihoz, áttekintve a Dunán, kedvet kaphatnak az osztrák oldalon fekvő kisváros, Hainburg megtekintésére is.

Mosonmagyaróvár majd Köpcsény (Kittsee) felől északnyugat felé haladva, két kis falut érintünk. Berg és a szomszédos Wolfsthal között, az úttól nyugatra állnak Pottenburg várának romjai. Wolfsthal római katolikus temploma nevezetes búcsújáróhely, főoltárának ékessége, Irgalmas Szűz Mária szobra révén. A legenda szerint egy Pozsonyból Bécsbe utazó magyar úr veszélyes helyzetbe kerülve Szűz Máriához imádkozott, hogy segítse meg. Hálából arra a körtefára, amely mellett az égi segítséget kapta, szobrot helyezett el. A körtefa rövidesen egyre népszerűbb búcsújáró hely lett. A szobrot ezért aztán a körtefáról 1737-ben áthelyezték a templomba.

Hainburg kicsi város, amely az utóbbi évszázadban megtartotta 5–6 ezer fő között ingadozó állandó népességét. Környéke, csaknem másfél évszázadon keresztül magyar fennhatóság alatt állt. Csak 1042-ben foglalta el III. Henrik császár Aba Sámuel elleni hadjárata során. A vár újjáépítését 1050-ban a ma-

Hainburg és környéke

gyar csapatok igyekeztek támadásaikkal akadályozni. 1242 tavaszán Babenbergi Frigyes osztrák herceg a mongolok elől ide menekülő IV. Béla királyt itt fosztotta meg magával vitt kincseitől. Hainburgban kötött békét III. András magyar király Albert osztrák herceggel (1291), amelynek értelmében visszakaptuk Pozsonyt, Kaboldot, Németújvárt.

1482-ben Mátyás király három hónapi ostrom után kényszerítette Hainburg védőit megadásra. Ennek az ostromnak a megpróbáltatásai üdítő színfoltnak számítanak a török idők megpróbáltatásaihoz képest. A mohácsi csata után három évvel (1529) ismerték meg a Bécs felé vonuló török hadak pusztító kegyetlenségét először a város polgárai. 1683 július elejének iszonyata azonban azóta sem feledhető: hiába volt a hősi ellenállás, a törökök elfoglalták, majd fölgyújtották a várost, amelynek falai között állítólag 8 ezer helyi és környékbeli lakos keresett menedéket. De az igazi tragédiát az jelentette, hogy a lakosok többségét is megölték. Erre emlékeztet máig a Halászkapu melletti Véres utca (Blutgasse) neve. Néhányan az Ungarsgasse 10. számú ház kéményébe rejtőzve megmenekültek, köztük Joseph Haydn nagyapja is. Az elnéptelenedett várost sváb, bajor, morva, cseh, horvát földről, Sziléziából telepítették be újra.

A várost védő, több mint 2 km hosszúságú, átlagosan 6 m magas falak, az azokat erősítő tornyok és a kapuk mindmáig megmaradtak. A keletre néző Magyar-kapu 1230 körül épült, külső erődítése 16–17. századi. Nyugatra nyílik a Bécsi-kapu hatalmas, 20 m magas építménye, állagmegóvására 1976–77-ben került sor. Ma a Városi Múzeum kiállítása látható benne. A Duna partján emelkedik a Halász-kapu. Ha a Bécsi kapun (Wienertor) keresztül lépünk be, és kezdjük meg ismerkedésünket a várossal, a Wiener Strassén befelé menet, jobbra letérve az egykori minorita kolostor épületéhez jutunk. Ha a főtérről haladunk, elmegyünk a 15. században épült zsinagóga mellett, amely a hajdan itt élt zsidóság emlékét őrzi. A főtéren négyyszögű, közepén magasodik a 13. századi eredetű, többször átépített, mai formájában barokk római katolikus plébániatemplom. Eredetileg gótikus tornyát 57 m magas barokk toronnyá alakították át. Érdeemes betekinteni, a főoltár és a templom barokk szobrai különösen szép és látványos művészeti alkotások.

A templom főhomlokzatával szemben emelkedik a városháza 14. századi eredetű épülete, kapualjában gótikus ülőfülkékkel. A tanácsterem falán az egykori városbírók képei sorakoznak. A tér gótikus és reneszánsz polgárházai sajátos hangulatot teremtenek. A városhoz erősen kötődő zeneszerző, Haydn emlékét őrzi egy 1832-ben létesített kút a téren.

A főtérről egy kis utcán kitérőt tehetünk a Dunapartra. A Halász-kapun keresztül kilépve elénk tárul Dévény várának pompás panorámája, amelynek látványát másfél évszázada örökítette meg Rohbock, Hunfalvy nevezetes képes ország-ismertetőjéhez.

Hainburg látképe korabeli képeslapon a Duna felől (1900)

A Halter-torony mellett is elhaladunk a várba tartó sétánk során

A Magyar-kapu közelében elhelyezett információs tábla részlete

1. Magyar-kapu
3. Halter-torony
10. Bécsi-kapu
16. Plébániatemplom
18. Halász-kapu
20. Városháza

Kilátás a várból Hainburg belvárosára és a Duna árterére. Balra a Bécsi-kapu, jobbra a plébániatemplom tornya magasodik a város fölé

A Dunán átvezető, 1973-ban létesült hídon keresztül juthatunk a Dunai Rétek Nemzeti Parkba, amely a folyó északi partján húzódik, Béctől a szlovák határig, a Morva folyó torkolatáig. 1996-ban alapították, területe tekintélyes, 9300 ha. Célja: az érintetlen ártéri terület, az itt élő növényvilág és az állatfajok megőrzése.

A Magyar-kapu közelében kitűnő madártávlati városképet is találunk egy tájékoztató táblán. Innen a városfal maradványai mentén 25 perc alatt kényelmesen fölgyalogolhatunk a karbantartott, de egyébként nem kimondottan látványos romokhoz. Útközben elhaladunk a 15. századi Helden-torony, és a jelenleg legmagasabb, 13. században megépített Halter-torony mellett.

A várhoz felérve impozáns kapu fogad. A falak nagyjából ovális, szépen gondozott, füves területet ölelnek körbe. A váron belül találjuk a Szt. Pongrác-kápolna romjait és a lakótornyot, amely csak rendezvények idején tart nyitva. 1683 után, a török ostrom során megrongálódott várat hagyták elromosodni. Állagmegóvása, részleges helyreállítása

A Pogány-kapu (Heidentor) romja Carnuntum délnyugati határában található

az 1970-es évektől kezdve évtizedeket vett igénybe. A magasból lenézve nemcsak Hainburgot láthatjuk, hanem Pozsonyt is. Rendezvények, ünnepek alkalmával jólesik az étel-ital az ódon falak között. Ehhez a kiszolgáló épületeket alig észrevehető módon építették meg a vár területén.

Hainburgtól délnyugat felé 7 km-t haladva érünk el az alig több mint ezer lakosú Petronell-Carnuntumba. Idestova csaknem két évezrede virágzó római város állt itt: Carnuntum. Tiberius római császár markomann háborúja időszakában (i. sz. 6.) római erődített tábor alakították ki, majd az ezt követő évszázad folyamán kiépült egy állandó tábor (castrum). Délnyugatra egy kisebb tábor létesült a segédcsapatok számára, nyugaton pedig megépült a polgárváros, amelyet Hadrianus császár municipiumi rangra emelt. 106-ig Pannonia provincia kormányzói székhelye, majd a tartomány megosztását követően Felső-Pannonia központja volt. Az újabb markomann háborúk időszakában császári főhadiszállás lett Carnuntum. Marcus Aurelius, a bölcs filozófus-császár itt írta Elmékedések c. művének egy részét, 170 körül. 193-ban itt kiáltotta ki császárrá a helyőrség (a XIV. legio) a tartományi helytartót, Septimius Severust, aki mintegy hálából a várost colonia rangra emelte. A nevezetes Borostyán-út menti településnek fénykorában mintegy 50 ezer lakosa lehetett. Így nem csodálkozhatunk azon, hogy amfiteátruma, amely színházi előadásokra is alkalmas volt, legalább 15 ezer férőhelyes. A kisebbik, katonai amfiteátrum 8 ezer embert tudott befogadni. 308-ban a négy társ-császár Carnuntumban egyezett meg a birodalom fölötti uralmuk felosztásáról. Ez az időszak már a hanyatlás korának számított. A 4. század végén romosodó, pusztuló város, amelynek lakossága egyre nagyobb számban költözött a birodalom belső, biztonságosabbnak számító területeire.

A 19. század második felében kezdődtek a régészeti ásatások, de a római építményeknek még mindig csak kisebb hányada az, amit sikerült kiásni és bemutatni, hiszen hatalmas területről van szó. A romterületen kialakították a Carnuntum Régészeti Parkot. Ettől mintegy két km-re található az egyik legnagyobb látványosság, II. Constantius Pogánykapunak (Heidentor) nevezett 20 m magas diadalíve, amely a 4. század közepén készült. A polgárvárosi nagy fürdő 143x104 m kiterjedésű, színvonala a mai nézőben is csodálatot kelt. Imponáló méretű a főtér (Forum) is.

A Diana-templom, a Jupiter Optimus szentély, a legiós tábor, a külváros (canabae) feltáratlan, a helytartói palota, egy korai keresztény templom maradványai órákig leköthetik az ide látogató érdeklődők figyelmét. Érdeemes összevetni a látottakat az Aquincumban (Óbudán) feltárt és bemutatott emlékekkel is. 🍷